

**Пакет от мерки за усъвършенстване на пенсионния модел и развитие
на пенсионната система**
Министерство на труда и социалната политика

Предистория

В изпълнение на програмните цели и приоритети на правителството в социалната сфера, и в процеса на подготовката на бюджетното законодателство за 2015 г., още през месец ноември м. г., в Министерството на труда и социалната политика започна работата по продължаване на пенсионната реформа и търсене на възможности за допълнително нарастване на пенсиите. Основата, върху която започна дискусиата в работната група, съставена от представители на институциите и социалните партньори, бяха резултатите от работата на консултативните съвети на предишните правителства в тази сфера, което осигури необходимата приемственост при продължаване на пенсионната реформа. Още от самото начало на настоящата година, към министъра на труда и социалната политика беше създадена работна група за установяване на справедлива, устойчива и адекватна пенсионна система. Освен представители на институциите и социалните партньори, в постоянния състав на работната група бяха поканени да участват и по един народен представител от всички парламентарни групи, както и един независим народен представител, упълномощен от част от пенсионерските съюзи да представлява техните интереси. В процеса на работата се даде възможност на всички участници да направят, да мотивират и да защитят своите предложения за усъвършенстване на пенсионния модел и развитие на пенсионната система в нашата страна.

Внасяните предложения подлежат на обществено обсъждане и разглеждане в НСТС. Тази процедура дава възможност за постигане на допълнително съгласие.

В резултат на процеса по обсъждане се откриха следните теми, по които може да се търси и да се постигне максимално съгласие:

I. Промени, водещи до нарастване на приходите в осигурителната система и намаляване на зависимостта от държавния бюджет.

В резултат от работата и на групата за усъвършенстване на пенсионния модел и развитие на пенсионната система, от началото на настоящата година бяха приети мерки, които вече дават значим положителен ефект в посока рязко увеличение на приходите през първото тримесечие - увеличение с по 4 месеца на необходимия осигурителен стаж за мъжете и жените, който става съответно 35 г. за жените и 38 г. за мъжете; увеличение на минималния осигурителен доход върху който се дължат осигурителни вноски за земеделските стопани и тютюнопроизводителите, ограничаване на дублираните пенсионни плащания за инвалидност; усъвършенстване на тристълбовия пенсионен модел, чрез предоставяне на възможност на родените след 31 декември 1959 г. да избират дали да се осигуряват за пенсия само в солидарната, или – в солидарната и в капиталовата пенсионни системи; увеличаване на максималния осигурителен доход от 2 400 на 2 600 лв.; запазване на уредбата за пенсиониране на работещите първа и втора категория труд до намирането на трайно решение през 2015 г., прецизиране на правилата за ежегодно осъвременяване на пенсиите, криминализиране на умишленото невнасяне на осигурителни вноски и други.

Обсъдени предложения за

- Увеличаване на давността за проверки на 10 години;
- Въвеждане на санкции за НАП при забавяне;

- Индивидуални наказания за лицата, виновни за забавяне на вноски;
- Обективен механизъм за плавно нарастване на максималния осигурителен доход.

По отношение на приходната част екипът на МТСП предлага допълнително решаването на два основни проблема.

Първият е свързан с осигурителните вноски, където следва да се търси съгласие за плавно повишаване на вноските за пенсия и за безработица. Логиката е да се намали огромната субсидираност на НОИ от републиканския бюджет. Това, което се предлага е увеличение в един период от 12 години напред с общо 4.5 процентни пункта, като през година се увеличава с 0,5 вноската за фонд „Пенсии“ и на следващата година – с 0,2 процентни пункта вноската за фонд „Безработица“.

Вторият проблем е свързан с осигуряването на земеделските стопани и тютюнопроизводителите. Предлага се от следващата година плавно да се повишава размерът на минималния осигурителен доход до достигане на размерите, определени за самоосигуряващите се лица: предложението е за повишаване на минималния осигурителен доход на два пъти по 60 лв., т.е. от 300 лв. на 360 лв. и от 360 лв. на 420 лв.

II. Промени, водещи до оптимизиране на разходите чрез въвеждане на по-строги и по-справедливи условия за достъп до пенсии.

По отношение на оптимизиране на разходите, екипът на МТСП предлага:

- Плавно увеличаване и постепенно изравняване на стандартната пенсионна възраст на жените и мъжете през 2037 г. на 65-годишна възраст и след това въвеждане на автоматичен механизъм спрямо промените в продължителността на живота;

Предлага се първоначално нарастване на възрастта за пенсиониране на жените с 2 месеца всяка календарна година до 2029 г., а от 2030г. – с по 3 месеца до 2037 г. Предложението за мъжете е възрастта за пенсиониране да нараства също първоначално с по 2 месеца през 2016г. и 2017г., а от 2018 г. да продължи да нараства с по 1 месец всяка календарна година до 2029 година.

- Нарастване на необходимия осигурителен стаж за пенсиониране при обичайни условия на труд с по два месеца годишно до достигане през 2027 г. на 40 години за мъжете и 37 години за жените;
- Плавно увеличаване на възрастта за пенсиониране при недостатъчен осигурителен стаж на мъжете и жените до 67 години и нарастване на изискуемия осигурителен стаж с по 3 месеца за календарна година до достигане на 18 години действителен стаж за мъжете и жените през 2027 г. (чл. 68, ал. 3 от КСО).

Предлага се възрастта за пенсиониране да нараства първоначално с по 2 месеца през 2016 г. и 2017 г., а от 2018 г. да продължи да нараства с по 1 месец всяка календарна година до достигане на 67-годишна възраст през 2029 г.

- Въвеждане на възможност за отпускане на намалена пенсия на лицата, на които не достигат до 12 месеца възраст, като пенсията се намалява пожизнено с по 0.4 на сто за всеки месец недостигаща възраст;

- Плавно увеличаване на възрастта за пенсиониране на мъжете, работещи в условията на 1-ва категория труд с по 2, а от 2030г. – с по 3 месеца за календарна година, до достигането на 57- годишна възраст, а за работещите в условията на 2-ра категория труд – до 62 г. през 2037 година;
- Плавно увеличаване на възрастта за пенсиониране на жените с по 4 месеца на година до достигането на 57 - годишна възраст за работещите в условията на 1-ва категория труд и до 62 - годишна възраст за работещите в условията на 2-ра категория труд през 2043 година.
- Премахване на възможността за зачитане на осигурителен стаж 4 г. за 5 г. при осигуряване на повече от едно основание.

III. Промени за подобряване на адекватността на пенсиите.

По отношение на подобряване на адекватността на пенсиите, екипът на МТСП предлага:

- Индивидуалният коефициент при изчисляване на размера на пенсията да се определя от 01.01.2019 г. като средноаритметично на месечните индивидуални коефициенти;
- Отпадане от 01.01.2019 г. на трите години по избор преди 1997 г. при изчисляване на индивидуалния коефициент;

За периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2018г. се предлага въвеждане на възможност за избор на лицето дали да се включат трите години до 1997г. при изчисляване размера на пенсията му.

- Отпадане от 1 януари 2019 г. на максималния размер на новоотпуснатите пенсии; повишаване от 35 на 40 на сто от максималния осигурителен доход на максималния размер на отпуснатите до 31 декември 2018г. пенсии.
- Увеличаване от 1 януари 2017 г. тежестта на една година осигурителен стаж при изчисляване размера на пенсиите (както за новоотпуснатите, така и за вече отпуснатите пенсии) с размер – минимум размера на швейцарското правило, до достигане на коефициент от 1.5 на сто.

IV. Промени за запазване и усъвършенстване на тристълбовия пенсионен модел чрез:

1. В работната група беше обсъден разработен от МФ проект, с който се доизграждат и разширяват направените от началото на годината промени, които предвиждат *възможност за свободен избор* на лицата, родени след 31 декември 1959 г. да се осигуряват задължително за допълнителна пенсия в универсален пенсионен фонд (УПФ) или изцяло за пожизнена пенсия в държавното обществено осигуряване (ДОО), като:
  - се предвижда изборът да не е еднократен, но не по-късно от пет години преди възрастта по чл. 68, ал.1 от КСО;
  - натрупаните средства по индивидуалните партии на лицата, избрали ДОО, да се прехвърлят в т.нар. Сребърен фонд;

- при първоначално възникване на осигуряването се предвижда вместо увеличената осигурителна вноска да постъпва във фонд „Пенсии“, да постъпва в избран универсален пенсионен фонд, като в случай, че лицето не избере фонд в срок от 3 месеца, да се извършва служебно разпределение в УПФ.
  - Служителите в Сектор „Сигурност“, които имат индивидуални сметки в УПФ, но нямат достъп до тях, да получат правото за избор за запазването на сегашното положение или еднократно насочване на натрупаните средства към фонд „Пенсии“
2. Предлага се принципът на свободен избор да се въведе и за ранното пенсиониране на индустриалните категорийни работници – чрез ДОО или чрез професионалните пенсионни фондове (ППФ).
3. В работната група се обсъдиха и други промени, предложени от КФН в допълнителното пенсионно осигуряване (задължително и доброволно), свързани с:
- възможностите за въвеждане на многофондова система;
  - регламентиране на фазата на изплащане на пенсиите;
  - решения за постепенно намаляване на таксите и удържките;
  - създаване на механизъм за гарантиране на средствата от вноски на осигурените лица във фазата на натрупване в допълнителното задължително пенсионно осигуряване (т.нар. Гаранционен фонд) и др.

V. Промени в системата на медицинската експертиза на работоспособността.

Възможните варианти за оптимизиране на медицинската експертиза се обсъждат вмеждуведомствена работна група в Министерството на здравеопазването, която съгласно заповедта на министъра на здравеопазването следва да изготви предложения за промени в срок до 16 април.

VI. Промени в условията за пенсиониране на работещите в специалните военизирани ведомства и други категории лица (балерини, балетисти и танцьори).

Разработени са варианти за въвеждане на възраст за пенсиониране на лицата по чл. 69 и чл. 69а на КСО, но предстои съгласуването им с новото ръководство на МВР и другите заинтересовани ведомства.

Ще бъде обсъдено и създаването на специален фонд „Пенсии за лицата по чл. 69 на КСО“ като част от фондовете на Държавното обществено осигуряване.